

Arkiohjaus ammattillisen koulutuksen arjessa

Sissi Huhtala

KT, laaja-alainen erityisopettaja
Stadin ammattiopisto
sissi.huhtala@edu.hel.fi

Tiivistelmä

ESR-rahoitteisessa Armi – arkiohjauksen malli – hankkeessa oli tavoitteena ammatillisen toisen asteen koulutuksen keskeyttämisten vähentäminen. Hankkeen aikana (vuosina 2010–2013) syntyi arkiohjauksen malli, joka sisältää käytäntöjä ja toiminnallisia menetelmiä opiskelijoiden tueksi ja viihtyvyyden lisäämiseksi. Näitä menetelmiä ovat elämänhallintakurssit, työparimalli, järjestöpäivät, tehtäväverstas, työnhakuohjaus, välkkäklubi ja armikahvila.

Kuvaan artikkelissani arkiohjausta ja sen menetelmiä, sekä niiden yhteyttä keskeyt-

tämisen vähentämiseen. Hankkeen toiminnan kuvauksen liitän kolmeen opiskelijatarinaan. Tarinoissa opiskelijat kertovat omasta opiskelumotivaatiostaan ja opintojensa pulmakohdista. Nämä opiskelijat eivät ole olleet hankkeen kohderyhmää, joten heidän ajatuksensa toimivat peilinä hankkeessa syntyneille toimintatavoille ja niiden merkittävyydelle opintojen sujumisen tukemisessa.

Avainsanat: *toisen asteen ammatillinen koulutus, ESR-hanke, keskeyttäminen, arkiohjaus, opiskelijatarinat*

Johdanto

”Tää on niiiin ahdistavaa. Pääsin tähän kouluun ja luulin, että tykkäisin tästä, mutta toisin kävi. Aamulla on vaikeaa mennä kouluun ja mikään ei oikeasti tunnu kiinnostavalta.”

(www.demi.fi/keskustelut)

Opintojen keskeyttämistä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa on tutkittu paljon. Keskeyttämisestä on kirjoitettu opinnäytetöitä, projektiraportteja, tutkimuksia ja selvityksiä. Opiskelijoilta itseltään on kysytty syitä keskeyttämiseen ja monenlaisia opiskelun tukitoimia on kokeiltu (ks. esim. Vehviläinen 2008, Kuronen 2011 tai Vehviläinen & Koramo 2013).

Tukitoimet ovat pitkälti mahdollistuneet viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana ESR-hankerahoituksella. On mm. kokeiltu erilaista pajatoimintaa ja pienryhmiä tai (kotoa)hakevaa toimintaa, on lisätty erityisopetusta, on kehitetty ERVA-toimintaa, on panostettu opintojen nivelvaiheisiin, on tuotu uusia ohjauksen ammattihenkilöitä ammatillisiin oppilaitoksiin (nuoriso-ohjaaja, ammatillinen ohjaaja, uraohjaaja jne.), on monipuolistettu opiskelijoiden vapaa-ajan toimintaa tai luotu yksilöllisiä työssäoppimispainotteisia opintopolkuja. Ehkä kymmenen vuotta sitten ESR-hankkeissa oli usein näkökulmana oppimisvaikeudet, ja siksi silloin keskityttiin erityis- ja lukiopetukseen, alkukartoitusten laatimiseen ja muihin opiskelun tukikeinoihin. Yksi suuntaus on ollut vaihtoehtopedagogiset mallit kuten pajakoulu tai työkoulu (Hämäläinen & Komonen 2003), joissa on ollut kyse työvaltaisuudesta ja yksilöllisistä sekä kokonaisvaltaisesta opetuksesta

ta ja ohjauksesta. Vaihtoehtopedagogiikan on ajateltu auttavan niitä koulualergisia nuoria, jotka teoriapainotteinen koulutus pudottaa jo varhaisessa vaiheessa opintoja. Tänä päivänä taas hankkeissa tarjotaan oppilaitosten sisällä opiskelijoille kokonaisvaltaisempaa tukea, ja tätä kautta erilaiset nuorisotyön menetelmät ovat tulleet mukaan ammatillisen koulutuksen tukitoimiin.

Armi-hankkeen arkiohjaus oli juuri tällaista opiskelijoiden kokonaisvaltaista tukemista, neuvontaa ja ohjausta ja sen keskeisiä periaatteita olivat opiskelijälähtöisyys ja ennaltaehkäisevä toiminta. Oppilaitoksissa toimineet arkiohjaajat eivät olleet opettajia, ja heidän tehtävänsä oli jalkautuvan ohjauksen toteuttaminen.

Arkiohjaajat kuvasivat oman toimintansa ydintä:

”Mä nään tän arjen, missä nää opiskelijat painii... Jos ne ei saa sitä tukea ja apua, niin se on niin nopeesti menetettyä. Et ne lähtee meneen. Ei ne halua mitään uusia epäonnistumisia koko ajan.”

”Musta se koko arkiohjauksen idea on läsnäolossa, tavoitettavuudessa.”

Keskeyttämisen syyt

Useiden kymmenien vuosien aikana tuotettu tieto keskeyttämisestä on huomattavan samanlaista. Myös Vehviläinen (2008, 9) kirjoittaa, että ”merkillepantavaa on se, että keskeyttämisen tulkintakehykset ovat pysyneet huomattavan samanlaisina vuosikymmenistä toiseen”. Vehviläinen on julkaisuaan (2008) varten käynyt läpi keskeyttämiskeskustelua 1960-luvulta asti, ja hänen mielestään tänä päivänä hyväksytään aiempaa paremmin erilaiset kult-

tuuriset ja yksilölliset erot ja ”tätä kautta keskeyttäminen määrittänyt pari pykälää enemmän normaalin ja hyväksyttävän käyttäytymisen suuntaan. Keskeyttäminen on osa järjestelmän rutiinimaista ja normaalia, vaikkakin ongelmalliseksi paikallistuvaa toimintaa.” (Vehviläinen 2008, 10). Toisaalta Vehviläinen toteaa, että syitä ja seurauksia koskevat selitysmallit toistavat jo itseään, ja että pitkään on nähty ratkaisuehdotukset joustavammiksi opiskelumenetelmiksi, paremmat ohjaus- ja erityisopetusresurssit, työvaltainen opetus ja elämänhallinnan kehittäminen (Vehviläinen 2008, 36).

Tein Armi-hankkeessa tutkimuksen Arkiohjaus on kuin ”viltti kylmällä säällä”..., jossa seurasin hanketta sen koko toteutuksen ajan, eli vuosina 2010–2013. Tutkimukseni tarkoitus ei ollut varsinaisesti löytää uusia selityksiä keskeyttämisten syiksi. Tästä syystä tein katsauksen aiempaan tutkimukseen, ja käytin oman aineistoni analysoinnin pohjana valmista luokittelua (Kouvo, Stenström, Virolainen & Vuorinen-Lampila 2011). Kouvo ym. luokittelevat keskeyttämisen syiksi yksilötason tekijät, siirtymäjärjestelmään ja yhteiskunnalliseen ympäristöön liittyvät tekijät sekä koulutuksen ja oppilaitoksen sisäiset tekijät.

Opiskelijatarinat Kiia, Nea ja Elias

Kiia (sosiaali- ja terveystieteiden opiskelija) oli yläasteen jälkeen halunnut vain ja ainoastaan lähihoitajakoulutukseen, mutta ensimmäiset kaksi vuotta olivat silti hänelle jotain muuta kuin mitä hän oli odottanut. Motivatiota opiskeluun ei ollutkaan – samoin monet oppiaineet näyttäytyivät hänelle vaikeina tai vähemmän kiinnostavina, ja hän jätti menemättä tunneille ja kokei-

siin. Vasta kolmantena vuonna, koulutusohjelmavaiheessa hänen motivaationsa opiskeluun löytyi uudestaan. Silloin hänen kiinnostuksensa kohdistui kuitenkin jo työssä olemiseen enemmän kuin koulunkäyntiin, joten suorittamattomia opintoja kertyi edelleen, ja opinnot pitkittyivät.

Nealle (myös sosiaali- ja terveystieteiden opiskelija) jäi perusopinnoista suorittamattomia opintoja. Hän suoritti suurimman osan koulutusohjelmaopinnoista, ja meni sen jälkeen töihin. Suorittamattomat opinnot saivat odottaa toista vuotta, ennen kuin Nea palasi oppilaitokseen viimeistelemään opintojaan entisen ryhmänohjaajansa patistamana.

Elias (tekniikan alan opiskelija) eteni opinnoissaan suunnitellusti, tosin tekevämmämiä tehtäviä ja suorittamattomia kokeita kyllä oli. Poissaoloja oli kertynyt niin paljon, että Elias oli saanut oppilaitoksensa kuraattorilta kirjeen ”tulla keskustelemaan elämäntilanteestaan”. Elias ei mennyt keskusteluun. Eliaksen poissaolot johtuivat useimmiten siitä, että hän ei ”jaksanut” mennä tunneille, joista hän ei kokenut saavansa irti mitään uutta.

Yksilötason tekijät

”**V**armaan monella on niin yksilöllisiä asioita... Toiset ei ehkä vaan just jaksaa... et ne ei tiijä, mihin ne on hakenut. Et ne on vaan hakenut johonkin, mut ne ei tiijä, mitä ne sitten kuitenkaan haluaa... niinku tulevaisuudelta, et haluaako ne oikeesti tehdä tätä. Koska mä itse ainakin henkilökohtaisesti just viimesenä vuonna tavallaan opin, et mihin mä tässä nyt niinku opiskelen.

Ja ehkä se just, en mä tiedä... et joillekin jos teoria on vaikka tuottanu yläasteella vaikeuksia, sit ku se jatkuu tavallaan täälläkin.

Etکہ jotkut lopettaa sen takia, et tuntuu vaan, et tää ei oo mun juttu.”

(Kiia)

Opintojen keskeyttämisiä aiheuttaviin yksilötason tekijöihin kuuluvat mm. opiskeluvaikeudet, heikko motivaatio, opintoihin sitoutumattomuus, epävarmuus uravalinnasta, epärealistiset koulutusodotukset ja puutteelliset elämänhallintataidot (Kouvo ym. 2011, 75–76). Nämä yksilötason tekijät näyttävät usein opiskelijoiden kohdalla epäsäännöllisenä koulunkäyntinä, runsaina poissaoloina ja näiden kautta suorittamattomina opintoina.

Arkiohjauksen keinoja yksilötason pulmiin olivat monenmuotoisen yksilöohjauksen lisäksi perinteisempi poissaoloihin puuttuminen, eli syiden selvittäminen, perään kysely ja opiskelijoiden kouluun patistaminen. Lisäksi arkiohjaajat pitivät elämänhallintakursseja, joissa käytiin läpi omaan elämään liittyviä asioita.

Kiia, Nea ja Eliaskin puhuivat paljon motivaatiosta. Eliaksen motivaatio kohdistui jo tulevaisuuden jatko-opintoihin. Hän halusi saada toisen asteen tutkinnon suoritettua, koska ilman sitä hän ei pääse jatkamaan opintojaan. Nykyinen opiskelu oli hänestä välillä motivoivaa ja mielekästä, välillä ei. Eliakselle tutkinto oli tarvittava välietappi, ja sellaisenaan riittävä kannustin opintojen loppuunsaattamiseen.

”En mä tiijä onks mä ajatellu keskeyttää opintoja. Kun sitä kuitenkin tahtoo vielä edetä opinnoissaan, jatkaa korkeammalle asteelle. Kuitenkin pitää olla joku tutkinto suoritettuna.

Toisaalta on kyllä ollu paljon hetkiä, jolloin kokee, että onks sen arvosta istuu siellä... Ihan vaan sen takia, että monet kurseista on siis täysin yhtä tyhjän kanssa.”

(Elias)

Kiia ajatteli peruskoulun päätösvaiheessa, että lähihoitajakoulutus oli hänelle juuri se ainoa oikea opiskelupaikka.

”En tiijä... sillon yläasteen jälkeen, et minne muualle olisin halunnu. Et kylä tää oli mun ykkösvaihtoehto sillon ja ihan satasella halusin tänne kouluun päästä.”

Miksi sun opinnot on viivästyneet?

”Osittain motivaation puutteesta... ja myös yksityiselämän asioista... ja... niin, motivaatio varmaan ehkä se suurin, mist se johtu.

Tuntu vasta et niinku viimeenä vuonna, tai silleen ihan niinku loppuvaiheessa, ku alko tietää, et muut valmistuu, niin sit niinku tajus et mihin sä oikeesti oot opiskelemassa.

Ja sit ku kuitenkin oli alottanut työt, niin sit tuntu et enemmän kiinosti ne ku istuu täällä.”

(Kiia)

Kiian motivaation puute ilmeni poissaoloina. Hän jätti menemättä opintoihin, jotka eivät kiinnostaneet häntä. Menemättä jättäminen oli hänen ratkaisunsa myös silloin, jos hänellä oli valmiiksi sellainen ajatus, että jokin koe on hänelle vaikea.

”Ja sit vaan jos tuli jotain kokeita tai oli joku kurssi, joka ei kiinnostanu, niin saatto ehkä muutaman kerran käydä siellä, mut jotkut niinku saattoo ihan vaan jättää menemättä.”

”Ehkä semmonen stressikin, ku jos on ollu vaikka jotain isompia tenttejä,

mistä tietää... aivoissa mä pyöritän, et mä en pääse niit ikinä läpi, niin sit vaan jotenkaan sit mä en vaan men-ny niihin kokeisiin. Kun mä kelasin jo päässä, et mä en ikinä tuu pääseen niit... Sit mä jäin kotiin.”

(Kiia)

Kiian strategiat vaikean asian kohtaamisessa olivat pakeneminen ja asian välttäminen. Kiia kuvaa ”hauskalla” tavalla sitä, miksi häntä esimerkiksi suorittamatomat matematiikan opinnot eivät vai-vaanneet.

”Sit mä ahdistan sen (matematiikan) johonkin koloon, enkä halua käydä siellä kolossa ollenkaan.”

(Kiia)

Työssäoppiminen motivaation lisääjänä

Elias koki työssäoppimisen olleen oppimisen kannalta parasta ja tehokkainta opinnoissaan. Hän arvosti sitä ammattitaitoa, jota työpaikalla olevilla ihmisillä oli.

”Kyl mä koen et sitä on työssäoppi-massa saanu paljon enemmän irti mitä on saanu koulun sisällä. Lähinnä ihan vaan siitä et siinä missä koululla... no ei pelkästään siitä että koululla kurs-sien pitäjät ei ole tietotaidon kanssa millään lailla samalla tasolla mitä on ihmiset työssäoppimispaikalla, mut-ta myös siitä, että koululla pitää las-keutua muiden ihmisten rytmiin siinä mitä nyt sitten työpaikalla pitää pysyä ympärillä olevien ihmisten rytmissä, jotka kuitenkin tekee sitä työkseen ja on tehny sitä pitkään. Ja asiat tapah-tuu paljon nopeemmin. Kyl mä koen että sitä on oppinu paljon ja monet asiat on tullu intuitiivisemmiksi.”

(Elias)

Elias oli onnekas siinä, että häneen luotettiin työpaikalla, ja hänen annettiin tehdä haasteellisia tehtäviä.

Nean työssäoppimiskokemukset perus-opintojen ja koulutusohjelmaopintojen aikana olivat myös pääosin positiivisia. Yksi kokemuksista jäi kuitenkin ikävänä muistona hänen mieleensä. Työssäoppi-mispaikalla oli koko ajan kova kiire eikä Nea saanut kaipaamaansa ohjausta eikä palautetta työstään.

”Mäkin kaipaan sitä, et mulle sano-taan missä mä teen väärin. Mut mä kaipaan myös sitä, et kun mä onnis-tun tekeen jotain hyvin, niin mä ha-luun siitäkin palautteen, et toi me-ni tosi hyvin... koska sä saat siitä si-tä varmuutta... Mut siellä sä et saanu koskaan... Sä tiesit siitä, et sä teit oi-kein jos kukaan ei huutanu.”

(Nea)

Siirtymäjärjestelmään ja yhteiskunnalliseen ympäristöön liittyvät tekijät

Siirtymäjärjestelmään ja yhteiskun-nalliseen ympäristöön liittyviä te-kijöitä keskeyttämisen syinä ja toi-saalta opintojen sujumisessa ovat ohjaus-ja neuvontapalvelut, opintotuki, asumi-nen, väliuodet, koulutuspaikkakilpailu, sukupuolten väliset erot kouluttautumi-nessa ja työllistymisessä, työmarkkina-tilanne, ja asevelvollisuus (Kouvo ym. 2011, 76).

Nealla työ meni opintojen loppuun-saattamisen edelle siinä vaiheessa, kun koulutusohjelmaopinnot olivat ohi. Nean onni oli hänen koulutusohjelma-opinnoissaan ryhmänohjaajana toimi-nut opettaja, joka patisti Neaa tekemään opintonsa loppuun.

”Ja olisihan mä saanu valmistuttua aikasemmin, mut mä jäin töihin. Mä muutin yksin asuun, ja mä halusin saada rahaa. Se aina vaan jäi... sit se pitkitty ja pitkitty... En mä saanu aikaseks. On se ihan vaan laiskuuttakin ollu jossain vaiheessa.”
(Nea)

Armi-hankkeen arkiohjaajat auttoivat opiskelijoita asunnon hakemisessa, opintotukiasioissa, raha-asioissa, toimeentulohakemuksissa, matka-avustuksissa, lääkäriasioissa, harrastuksiin ohjaamisessa ja muissa oppilaitoksen ulkopuolisissa, opiskelijan muuhun elämään liittyvissä asioissa. Lisäksi arkiohjaajat pitivät työnhakuohjausta valmistuville opiskelijoille ja myös kesätöitä hakeville, sekä organisoivat järjestöpäiviä, joissa alan järjestöt tulivat opiskelijoille tutuiksi.

Oppilaitoksissa olemassa olevasta tukitoimien suuresta määrästä huolimatta Kiia ja Elias eivät niistä tienneet. Kiia olisi toivonut enemmän tietoa siitä, mitä kaikkea on tarjolla, ja kenen puoleen voi kääntyä. Elias taas ei ollut kokenut tarvinneensa mitään erityistä tukea.

”Ehkä joissain tilanteissa... jos on vaikeusii jonkun aineen kanssa, niin olis infottu, että mitä sä voit tehdä. Tiesin, et on Helppi, mut mun mielestä joku mun luokkalainen kerran kävi, ja se anto jotenkin huonon kuvan siitä, et oli vaikee saada yhteensopivia aikoja tai jotain tällasta siinä oli... mut se oli vaan yhen ihmisen mielipide, et en muuten... Ehkä semmonen info olis ollu enemmän tarpeen.”
(Kiia)

”Opinto-ohjausta... meillä on ollu kait... onkohan meillä ollu pari ker-

taa, missä on puhuttu ryhmän yhteisistä asioista. On sitä saatavilla, mikäli ois tarvetta ja mikäli olis jotain asiaa minkä kanssa tahtois saada jonkinäköstä ohjausta. En mä niistä (psykologi, kuraattori) osaa sanoo yhtään mitään... Ei sitä minkään muun kanssa oo ollu tekemisissä muuta ku siis terveydenhoitajan. Ei tosiaan oo ollu mitään tarvetta, niin en oo pistäny merkille... Kyl ne on ihan varmaan käyny esittäytymässä, varmaan useampaankin otteeseen jossakin tilaisuuksissa.”
(Elias)

Koulutuksen ja oppilaitoksen sisäiset tekijät

Koulutuksen ja oppilaitoksen sisäisiä tekijöitä, joilla on merkitystä opiskelun kokemiseen mielekkäänä ja oppilaitoksen paikkana, johon on mukava tulla, voivat olla esimerkiksi aiempien opintojen hyväksilukemisen järjestäminen, opiskelujärjestelyjen joustavuus, opetuksen ja ohjauksen laatu, oppilaitoksen pedagoginen johtajuus, opiskelijan vuorovaikutus opettajien ja opiskelutovereiden kanssa sekä koulutuksen työelämäyhteydet (Kouvo ym. 2011, 77).

Elias oli paljon pois koulusta, koska oli valikoiva ja kriittinen opetuksen laadun suhteen. Hän ei halunnut mennä tunneille, joilla ei kokenut oppivansa mitään uutta. Eliaksen mukaan myös poissaoloihin ei useinkaan puututtu.

”Harvemmin niistä (poissaoloista) mitään seuraa. Joillakin ihmisillä tulee sanomista. On kursseja, joilla on ollu tiukempi läsnäolopakko. Joka on ihan ymmärrettävääkin. Mut jotkut kurssit on sisällöltään sellasia et on ihan sama onko siellä yhdellä tunnilla vai onko siellä kymmenellä tunnilla.”
(Elias)

Armi-hankkeessa tehtiin paljon työtä opiskelijaryhmien ryhmäytymisessä, positiivisen ryhmähengen luomisessa sekä mukavien tapahtumien järjestämisessä (mm. ryhmien pikkujoulut, tai vierailut Korkeasaareen ja Linnanmäelle).

Kiialle hyvä ryhmähenki toimi poissaoloja vähentävänä tekijänä.

”Se oli kiva, just kun pyöritti yhden luokan kanssa, aina näki tuttuja kavereita... Ku oli niit ystäviä ympärillä, niin se autto kans tsemppaan.”

”Se ryhmän tuki oli kans semmonen. Oli aina kiva tulla kouluun, kun tiesi, että täällä on tuttuja. Jotkut oppiaineet ja jotkut opettajatkin oli sikakivoja, ehkä niidenkin takia oli välillä kiva tulla. Ku ties, et joku (opettaja) heittää huumorilla jotain tunnilla, ja joku saatto olla vähän tiukempi.”
(Kiia)

Nea koki, että eläväisenä opiskelijana hän erottui ryhmästä, ja joutui tahtomattaan välillä opettajien silmätikuksi. Hän koki epäoikeudenmukaisena sen, että yksi työssäoppimista ohjanneista opettajista kritisoi hänen työskentelyään työssäoppimisjaksolla, vaikka työpaikalla hänen toimintaansa kehuittiin.

”Se opettaja ei tykänny musta yhtään. Mä en yleensä hauku opettajia. Mä sain kiitettävän siitä harjoittelusta. Se opettaja oli sitä mieltä, että musta ei ole alalle. Mä en sovi tänne harjoitteluun, ja mä en tee mitään hyvin. Sen opettajan asenne... se ei ollu edes opettanu mua koskaan... Se vaan koki ajan lyttäs mua alaspäin.”
(Nea)

Nean mielestä opettajalla, ja opettajan käyttäytymisellä on iso merkitys opiskelijan opintoihin, ja opintojen sujumiseen.

”Joskus on sellaisia opettajia, jotka on

tosii ilkeitä. Ne ei vaan tykkää susta. Opettajalla on se valta piikitellä oppilaille ja purkaa niihin pahaa oloaan.”
(Nea)

Ammatilliseen koulutukseen hyvällä peruskoulutodistuksella tullut Elias turhautui attoaineiden tunneilla, koska hän ei kokenut oppivansa niillä mitään uutta.
”(Attoaineista) Kaikki on ollu ihan turhii... Taso vaan nyt on niin järkyttävä... en sano opetuksen taso, mutta siis sen asian taso. Kurssit on sellaisia, että sitä käy tunneilla, jos käy tunneilla... sit käy kokeissa, joista sit heittämällä tulee täydet pisteet. Asia on vaan sellasta, että siinä ei niinku oo mitään uutta opittavaa.”
(Elias)

Eliaksen kriittinen kommentointi opetuksen suhteen kohdistui enimmäkseen attoaineisiin, joiden sisältöä hän piti pelkkänä peruskoulun kertauksena, mutta myös joihinkin ammatillisiin aineisiin hän olisi toivonut enemmän sisältöä ja varsinkin ajantasaisempaa asiantuntemusta opettajilta. Hän kertoi opinnoista, joita hän oli odottanut, koska sisältö kiinnosti häntä, ja asian harrastajana hän todella toivoi oppivansa uutta. Opettaja oli ensimmäisellä tunnilla Eliaksen suureksi pettymykseksi todennut, että hän ”opettaa tätä kurssia kerran vuodessa, eikä muuten käytä ohjelmistoa ollenkaan”.

Muista attoaineista poiketen ensimmäisenä opiskeluvuonna Eliaksen mielestä kuitenkin opinnoissa parasta olivat äidinkielen tunnit, joiden aikana tehtiin monia eri opiskeltavia asioita yhdistävä iso projekti.

Elias koki hyvin epäoikeudenmukaiseksi sen, että arvioinnin perustana ei aina hänen mielestään ollut osaaminen,

vaan läsnäolo. Elias kertoi kemian opinnoista, joissa hänelle oli kertynyt runsaasti poissaoloja. Kokeesta hän sai kiitettävän arvosanan. Hänet kuitenkin määrättiin käymään opinnot uudestaan poissaolojen vuoksi. Jälleen hänelle kertyi poissaoloja, ja myös tällä kertaa hän sai kokeesta kiitettävän arvosanan. Lopulliseksi arvosanaksi tuli kuitenkin tyydyttävä. Elias kommentoi, että ”jos asia opetetaan pelkästään paperilla, niin eikö osaamisen osoittamiseen myös riitä näyttö paperilla?”

Nyt ja tulevaisuudessa

Kaikki kolme opiskelijaa olivat loppujen lopuksi sitä mieltä, että heille tämä ammatillinen koulutus oli ollut oikea valinta, ja että he tekisivät saman valinnan uudestaan, kaikista opiskelun eri vaiheissa esiintyneistä pulmista huolimatta.

”Kyllä mä koen, että oon saanu tosi paljon irti koulutuksesta kokonaisuudessaan, vaikkakin suurin osa siitä on kyllä tullut muusta kuin ite opetuksesta... muilta opiskelijoilta, ja nyt siis työssäoppimispaikalta... mutta opetuksesta... joistakin kursseista tosi paljon, ja joistakin kursseista ei mitään.”

(Elias)

”Tällä hetkellä tuntuu, et on oma ala. Kun tuntuu, et mä en ehkä osais mitään muuta. Tällä hetkellä on vanhuspuolella töissä... välillä se potuttaa ja välillä sinne on ihan hyvä fiilis mennä. Mut en sano silleen sydämen pohjasta, et tää on mun ala.”

(Kiia)

Tutkimuksen kirjoittamisen aikaan huomiselle ja tulevaisuuteen Eliakselle, Nealla ja Kiialla oli kuitenkin jo uusia suunnitelmia. Elias tähyili jatko-opin-

toihin, Nea pohti unelmaansa pieneläinhoitajan koulutuksesta ja Kiiakin oli sitä mieltä, että tämä on nyt omaa työtä, mutta että tulevaisuus voi tuoda jotain muuta tullessaan. Vuotta myöhemmin Elias on opiskelemaan taideyliopistossa ja Nea ja Kiia työskentelevät lähihoitajina.

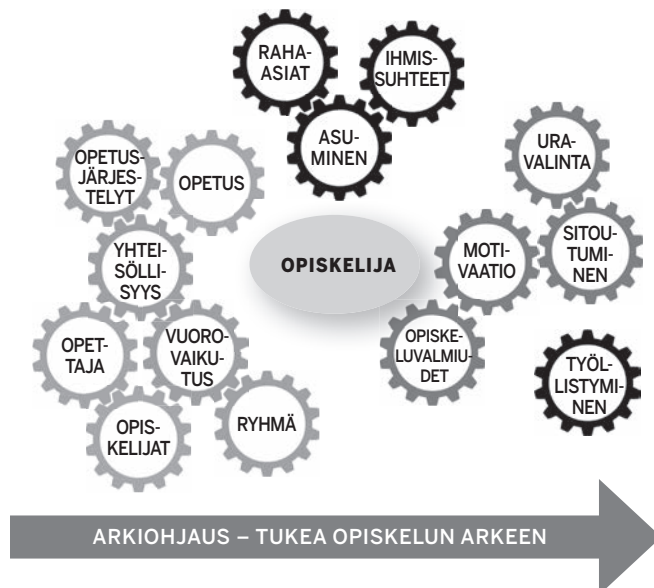
Pohdintaa

Keskeyttämisen syitä on paljon. Jollain opiskelijalla syyksi riittää yksi asia, jollain toisella yhdestä asiasta seuraa toinen, ja lopulta opiskelija on ongelmiensa kanssa niin pulassa, että ei pysty jatkamaan opintojaan.

Kuviossa 1 on esitetty kootusti opiskelijan opintojen etenemiseen – ja keskeyttämiseen vaikuttavia tekijöitä.

Jokainen asia, kuviossa ratas, on tärkeä ja saattaa vaikuttaa suuresti yksittäisen opiskelijan opintoihin, niihin sitoutumiseen ja motivaatioon. Oranssit rattaat ovat yksilötason tekijöitä, violetit siirtymisjärjestelmään ja yhteiskunnalliseen ympäristöön liittyviä tekijöitä ja vihreät koulutuksen ja oppilaitoksen sisäiset tekijöitä (vrt. Kouvo ym. 2011). ”Kapula rattaissa”, yhdessäkin pienessä kohdassa tätä kokonaisuutta, voi aiheuttaa poissaoloja, motivaation katoamista, keskeyttämispohdintaa. Arkiohjauksen tavoitteena oli saada kaikki rattaat pyörimään, ja opinnot sujumaan. Arkiohjaus kohdistuikin kaikkiin näihin asioihin, jotka rattaina pyörittävät opiskelijan opintojen etenemisen ”moottoria”.

Hankkeessa onnistuttiin kehittämään sekä yhteisöllisiä että yksilöllisiä työtapoja ja tukimuotoja opettajuuden ja opiskelijahuoltopalveluiden rinnalle ja tueksi. Vaikka hankerahoituksen päätyymi-

Kuvio 1. Opintojen etenemiseen vaikuttavia tekijöitä.

sen jälkeen arkiohjaajia oppilaitoksissa ei enää ole, ovat arkiohjauksen työtavat siirtyneet osaksi muiden oppilaitoksen työntekijöiden arkea.

Taulukossa 1 on esitetty yhteenveto arkiohjauksen keskeisimmistä toimintamuodoista.

Taulukko 1. Arkiohjauksen toimintamalleja.

Toimintamalli	Sisältö
Elämönhallintakurssit	Kurssilla käydään läpi omaan elämään liittyviä asioita, harjoitellaan ongelmien ratkaisua, tunnistetaan tunteita ja ajatuksia.
Työparimalli	Arkiohjaaja ja opettaja yhdessä ryhmän opintojen aloituksessa, ryhmäytymisessä ja jatkossa opintojen seurannassa yms.
Työnhakuohjaus	Harjoitellaan hakemuksen kirjoittamista, ja työnhakutilanteita, etsitään vapaita työpaikkoja kesäksi / valmistumisen jälkeen.
Järjestöpäivät	Eri alojen järjestöt, yhdistykset ja muut alan toimijat esittäytyvät oppilaitoksessa pienimuotoisessa messutapah-tumassa. Järjestöpäivillä saa tietoa, kontakteja tai vaikka löytää väylän vapaaehtoistyöhön.
Välkkäklubi	Oppilaitoksen tila, jossa voi oleskella, pelata, lukea lehtiä, tavata tuttuja välituntien tai vapaatuntien aikana. Arkioh-jaaja on paikalla keskustelemassa opiskelijoiden kanssa.
Armikahvila	Arkiohjaajan järjestämä muutamana päivänä viikossa pidettävä kahvihetki opiskelijoille ja myös oppilaitoksen henkilökunnalle. Armikahvilassa voi keskustella ja lähestyä arkiohjaajaa
Tehtäväverstaas	Puuttuvien tai keskeneräisten tehtävien tai kokeiden teke-mispaikka oppilaitoksessa. Rästipajalla on opettaja paikalla sovittuina aikoina opiskelijoiden opintojen edistämistä varten.

Lähteet

Arkihojtaus opiskelijan tukena. 2013. Armi-arkiohjauksen malli -hankkeen julkaisu. Helsingin kaupunki. Opetusvirasto.

Kouvo, A., Stenström, M.-L., Virolainen, M. & Vuorinen-Lampila, P. 2011. Opintopoluilta opintourille. Katsaus tutkimukseen. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Tutkimusse-
losteita 42.

Kuronen, I. 2011. ”Mun kompassin neula vaan pyörii” – keskeyttämiskokemuksia ammatillisesta koulutuksesta. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusse-
losteita 41.

Vehviläinen, J. 2008. Kuvauksia koulutuksen keskeyttämisestä. Helsinki: Opetushallitus.

Vehviläinen, J. & Koramo, M. 2013. Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelma vuosina 2011–2012. Seurantatutkimuksen raportti. Helsinki: Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2013:5.

Hämäläinen, J. & Komonen, K. 2003. Työkoulumalli ammatillisessa koulutuksessa Itä-Suomen työkoulun julkaisuja 2.

Huhtala, S. 2013. Arkihojtaus on kuin ”viltti kylmällä säällä” ... Julkaisematon tutkimus Armi-arkiohjauksen malli – ESR-hankkeesta. Helsingin kaupunki. Opetusvirasto. Nuoriso- ja aikuiskoulutuslinja.

www.demi.fi/keskustelut.

